

УДК 330.131.7

**А. В. Максимова**, Криворізький економічний інститут  
ДВНЗ “Криворізький національний університет”

## МАКРОЕКОНОМІЧНЕ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ

*У статті виявлено та систематизовано основні бар'єри для розвитку макроекономічного стрес-тестування банків в Україні. На основі критичного аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду банківського регулювання розроблено пропозиції щодо створення ефективної системи макроекономічного стрес-тестування банків в Україні.*

*Ключові слова:* стрес-тестування банків, банківська система України, оцінка ризиків, банківське регулювання.

**Постановка проблеми.** Фінансова система України, подібно до інших країн Центрально-Східної Європи, знаходиться на ранній стадії формування порівняно з високорозвинутими країнами, що проявляється в домінуванні традиційного банківського бізнесу над іншими секторами фінансової системи. Як наслідок, стрес-тестування банківської системи України (БСУ) цілком достатньо для превентивної оцінки фінансової стабільності на макроекономічному рівні. Необхідність подальшого розвитку стрес-тестування банків в Україні зумовлена в першу чергу нестабільністю діяльності банківської системи та постійними змінами кон'юнктури банківського ринку. За даних умов аналізу фактичних показників фінансової стійкості банківської системи буває не завжди достатньо для прогнозування їхньої динаміки в майбутньому. Навіть системи ризик-менеджменту, засновані на ймовірнісних підходах до економетричного моделювання (наприклад, з використанням методу *VaR*), виявляються неспроможними обчислити вплив екстремальних економічних подій з наднизькою імовірністю настання, хоча, як свідчить досвід, вони доволі часто трапляються, зумовлюючи банківські кризи.

На необхідності розвитку стрес-тестування банків як альтернативного підходу до оцінки стійкості банків наголошують у своїх наукових працях такі зарубіжні і вітчизняні науковці, як М. Дрехманн, Т. Ояма, Р. Ребонато, Р. С. Лисенко, С. В. Науменкова, Ю. С. Ребрик, О. С. Сенченко [1; 3; 6; 7; 9–11]. З огляду на значну кількість підходів, видів та методологій стрес-тестування банків виникає потреба в детальнішому аналізі проблем стрес-тестування банків в Україні та розробці комплексних рекомендацій для розвитку програм централізованого дослідження впливу надзвичайних, але ймовірних подій на стабільність БСУ.

**Мета статті** – систематизувати на основі аналізу досвіду НБУ основні бар'єри для застосування макроекономічного стрес-тестування банків в Україні та надати комплекс практичних рекомендацій для використання даного інструмента в системі регулювання банківської діяльності.

**Виклад основного матеріалу.** Під впливом світової фінансової нестабільності 2008–2012 рр. гостро проявилися недоліки існуючої практики стрес-тестування, які регуляторні органи розвинутих країн намагаються подолати. Розвиток макроекономічного стрес-тестування в Україні, незважаючи на свою актуальність та необхідність, ускладнюється низкою факторів, подолання яких сприятиме інтенсивнішому використанню даного інструмента в системі регулювання банківської діяльності.

У першу чергу розробники нових програм стрес-тестування звертають увагу на низький рівень використання складних економетричних інструментів у процесі координації економічної політики. Головні причини, які наводяться для виправдання існуючої ситуації, полягають у тому, що економічні моделі не відображають дійсності економіки країн, що розвиваються, немає достатніх і достовірних статистичних баз історичних даних, надто висока частка тіньового сектору та бухгалтерських маніпуляцій з фінансовою звітністю. Однак від цього потреба вдосконалення моделювання в стрес-тестах не зникає: методика стрес-тестування кредитного ризику 2010 року в Україні базувалася на припущенні про певне зниження категорій кредитів, інтенсивність якого авторами нормативно-правових актів жодним чином не обґрунтовувалася, не враховувався вплив зміни макроекономічних показників на задану регулятором “матрицю переходів” кредитів на нижчі категорії ризику [2; 5].

По-друге, складність розрахунків вимагає високого професійного рівня персоналу та менеджменту комерційних банків, який набуває критичного значення при впровадженні сучасних програм стрес-тестування. Нестача досвіду з проведення стрес-тестування зумовлює значні помилки в припущеннях, результатах і висновках. Разом з тим підготовка чи аутсорсинг професіоналів, установка сучасних ІТ-систем для збору та обробки даних, необхідних для стрес-тестування, можуть перетворитися на суттєву статтю витрат, особливо для менших банків за обсягом активів, які не будуть окуплені результатами проведених стрес-тестів.

По-третє, існує проблема якості фінансових даних для стрес-тестування, а також наявності відповідних аналітичних ІТ-систем. Стрес-тестуванню притаманні високі витрати на збір відповідної інформації, що часто є неповною, оскільки дослідникам доступна тільки частина потрібних даних. Відомо, що офіційна макроекономічна статистика в Україні викривлено відображає реальну ситуацію в економіці через високу частку тіньового сектору. Крім цього, методика розрахунку багатьох важливих показників в Україні часто змінюється, це стосується не лише нормативів банківського регулювання, а й ключових макроекономічних індикаторів, таких як індекс споживчих цін, темп зростання ВВП тощо. Процес стрес-тестування повинен ґрунтуватися на нових актуальних даних, які важко отримати без налагодженої системи обміну фінансовою інформацією по вертикалі “банк – регулятор”.

По-четверте, низький рівень прозорості макроекономічного стрес-тестування перетворює процес виявлення ризиків на формальну, механістичну процедуру, яка виконується за вимогою органів нагляду. Якщо зацікавлені особи банку не можуть зрозуміти аргументації щодо основних припущень, на яких ґрунтується стресовий сценарій, вони не довірятимуть результатам відповідних стрес-тестів. У такому разі акціонери банку будуть зацікавлені виключно у формальному поповненні резервів, лише на ту суму, яку вимагатиме регулятор, потенційні міноритарні інвестори не враховуватимуть результати такого стрес-тестування у процесі прийняття рішень, а менеджмент банку користуватиметься іншими інструментами управління ризиками, в кращому випадку власними методиками стрес-тестування, якість яких варіюватиметься в широкому діапазоні. Асиметрія інформації, яка нині існує в Україні стосовно методології та результатів стрес-тестування, перетворює цей цінний інструмент в чергову бюрократичну процедуру.

Варто відзначити, що опублікування результатів стрес-тестів в умовах існуючого рівня фінансової грамотності в Україні – це складне і відповідальне політичне рішення, оскільки негативні результати фінансово-слабких банків можуть спровокувати паніку серед вкладників, яка, у свою чергу, здатна поширюватися на інші фінансові інституції. Представники Національного банку України аргументують високу конфіденційність проведених програм стрес-тестування неправильним трактуванням суті стресового сценарію іншими зацікавленими особами банків – починаючи від менеджменту банків, закінчуючи ЗМІ, які схильні сприймати несприятливий макроекономічний сценарій як безперечний прогноз катастрофи, до якого готується центральний банк. Така позиція НБУ щодо транспарентності процедури стрес-тестування підтверджується фактами. На початку 2012 року прийняття Міністерством фінансів планового документа, необхідного для переходу до МСФЗ, “Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 105 “Фінансова звітність в умовах гіперінфляції” призвело до появи маси песимістичних публікацій у ЗМІ про те, що уряд активно готується до гіперінфляції та девальвації гривні [8]. З огляду на банкоцентричність фінансової системи України питання регулярного розкриття інформації про стрес-тести має стати предметом серйозних фахових дискусій.

Подолання зазначених вище проблем на шляху до впровадження повноцінних програм макроекономічного стрес-тестування банків є надзвичайно складним, але безальтернативним завданням для Національного банку України в контексті розвитку сучасної та ефективної системи регулювання банківської діяльності. Глибоко дослідивши вітчизняний та міжнародний досвід, проаналізувавши приклади кращої практики та фундаментальні принципи макроекономічного стрес-тестування, пропонуємо комплекс заходів, впровадження яких допоможе зайняти стрес-тестуванню достойне місце в інструментарії регулювання та нагляду банківської

системи України. Рекомендації систематизовані за основними етапами процесу стрес-тестування.

1. *Загальний організаційний етап.* Стрес-тести повинні використовуватись як основний інструмент ризик-менеджменту банків. Їхня інтеграція в системи управління ризиками банків потребує ініціативності як з боку регулятора, так і керівництва банків. Підвищення ролі стрес-тестів у процесі прийняття банківських рішень потребує залучення важливих системних банків до практики макроекономічного стрес-тестування, принципи якого повинні розроблятися з урахуванням консультацій з фахівцями банківської справи. У сучасній банківській системі України багато кредитно-фінансових установ успішно проводять часткові стрес-тести для окремих ризиків чи портфелів активів, стрес-тести проводяться на рівні підрозділів і часто бувають неінтегрованими в загальну систему управління ризиками.

У багатьох банках стрес-тестування проводиться відділами ризик-менеджменту ізольовано від ділової діяльності банків, часто має формальний і звітний характер, не впливає на стратегічні рішення керівництва. Це свідчить про те, що керівники не дуже довіряють результатам програм стрес-тестування. До того ж в окремих банках програми стрес-тестування мають лише “механістичний характер”. Необхідне цілеспрямоване перетворення стрес-тестування з “макропруденційного ритуалу” на дієвий інструмент прийняття управлінських рішень. Роль НБУ при впровадженні макроекономічного стрес-тестування в даних умовах полягатиме в об’єднанні розрізнених методик, покращенні їх якості та приведенні практики стрес-тестування до певного еталонного рівня.

Регуляторним органам у забезпеченні загальної ефективності процесу макроекономічного стрес-тестування потрібно підвищувати ефективність виконання функцій, таких як:

методологічне забезпечення макроекономічного стрес-тестування на основі розробки комплексу рекомендацій, принципів та правил і донесення їх до керівництва банку, фахівців ризик-менеджменту, ЗМІ та громадськості;

аргументація наданих порогових значень критеріальних показників стрес-тестів та встановлення коридорів волатильності економічних змінних (валютного курсу, відсоткової ставки, цін на фінансові активи, нерухомість тощо);

розробка, інтерпретація та оцінка результатів загальносистемних стрес-тестів;

забезпечення достатнього рівня прозорості результатів макроекономічного стрес-тестування для учасників фінансового ринку.

Суттєвим фактором успіху макроекономічного стрес-тестування є підключення ради директорів та вищого керівництва банку до процесу формування ефективної системи ризик-менеджменту. Для того, щоб робота по виявленню та ідентифікації ризиків була узгодженою між різними підрозділами банку, особливо важливою стає контрольна функція

вищого керівництва у визначенні цілей стрес-тесту, розробці стресових сценаріїв, обговоренні результатів стрес-тестування, оцінці можливих дій та прийнятті рішень на основі результатів стрес-тестування. Банки – учасники макроекономічного стрес-тестування, а особливо центральний банк, як його ініціатор, повинні сформувавши чітко задокументовані політики та процедури, в тому числі стосовно сценаріїв та припущень, які використовуються в стрес-тестах.

*2. Етап формування вибірки банків для макроекономічного стрес-тесту.* При макроекономічному стрес-тестуванні загальної фінансової стабільності банківської системи, на відміну від мікроекономічного стрес-тестування, велике значення відіграє не тільки сукупність цільових показників адекватності капіталу банків, а й обсяг активів досліджуваних банків. Наслідки банкрутства невеликого за розміром банку можуть бути абсорбованими банківською системою, тоді як проблеми з надійністю великих гравців часто провокують фінансову нестабільність, що здатна посилити втрати реального сектору економіки. На нашу думку, при виборі масштабу макроекономічного стрес-тестування менші за обсягом активів і простіші за структурою банки повинні або не включатися до загальносистемної вибірки, або обмежуватися лише простим аналізом чутливості. Рекомендуємо відмовитися від практики стрес-тестування усіх банків системи, оскільки витрати на дослідження фінансової стійкості банків численної 4-ї групи за класифікацією НБУ не матимуть ефекту, а їх включення до вибірки знизить глибину дослідження системно значущих банків.

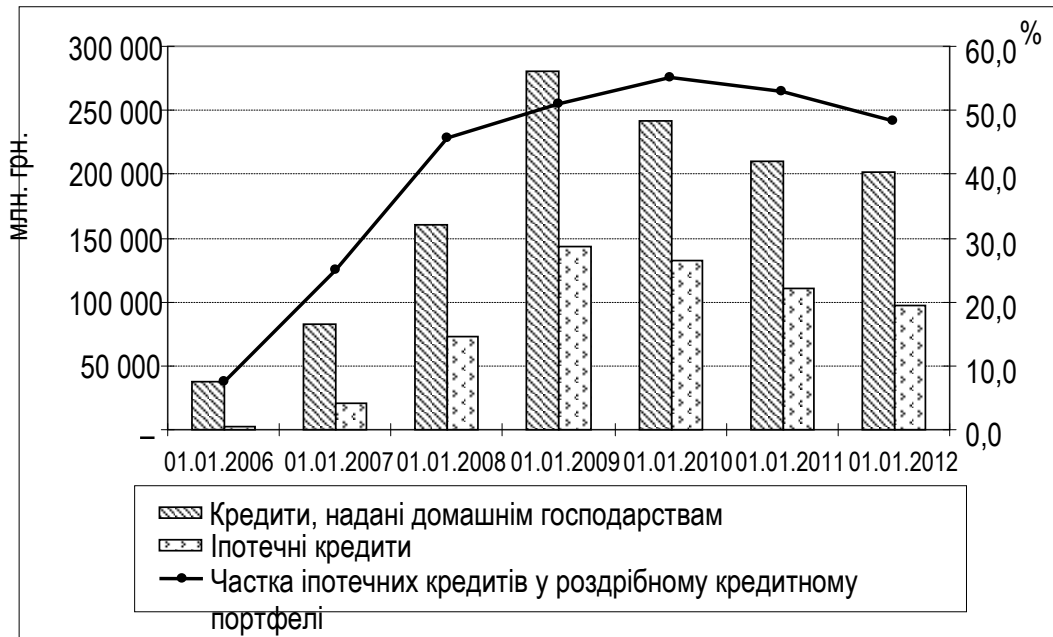
*3. Етап визначення ризиків та загроз для банківської системи.* Удосконалення програм макроекономічного стрес-тестування на даному етапі полягає як у розширенні діапазону досліджуваних ризиків, так і в інтегрованому підході до їх розгляду. Макроекономічне стрес-тестування банків України не повинне обмежуватися лише кредитним ризиком, як це спостерігалось в 2010 році. Необхідне включення до програми дослідження специфічних ризиків та продуктів банків, адже, окрім стрес-тестів надійності, повинні проводитись і регулярні стрес-тести ліквідності. Національний банк України повинен забезпечити більш якісну оцінку певних типів ризиків, які складніше вимірюються, шляхом чіткого визначення ризиків, яким більше підходить кількісна оцінка, і ризиків, оцінювання яких слід здійснювати за рахунок якісних методів. Серед ризиків, які детально не враховуються у стрес-тестах, однак дія яких буде посилюватись у майбутньому, слід звернути увагу на такі: динаміка цін на складні структуровані продукти за умов згорання ліквідності, базовий ризик відносно стратегій хеджування, ризик втрати довгострокової ліквідності (ресурсів для фондування), ризик зараження, ризик зворотнього ефекту дії стресових факторів тощо.

Банкам під наглядом НБУ необхідно здійснювати регулярну оцінку нових банківських продуктів на наявність потенційних ризиків. Банки зазвичай недооцінюють взаємозв'язки між існуючими ризиками, що часто

пов’язано з надмірною спеціалізацією фахівців банку: кредитні відділи недооцінюють вплив ринкових ризиків на якість кредитного портфеля, а інвестиційні – вплив кредитних ризиків на якість інвестиційних портфелів. В Україні особливо необхідно враховувати вплив валютного ризику на кредитний, який чітко проявився в БСУ в 2009 році і наслідки якого досі долаються. Комплексний інтегрований підхід до стрес-тестування банківських ризиків полягає в переході від врахування окремих шоків до оцінки інтегрованого впливу макроекономічних сценаріїв на всі види ризиків: кредитних, ринкових та ризиків втрати ліквідності, що проявляються в зміні цільових стрес-тестових показників – ефективного капіталу чи запасів ліквідності.

Одним із основних завдань стрес-тестування банків в Україні, банківська система якої належить до відносно молодих, полягає в дослідженні ризиків, пов’язаних зі швидким нарощенням кредитування та загальним бурхливим розвитком фінансового посередництва (особливо у сфері споживчого та іпотечного кредитування). Даний процес має кілька наслідків, які варто враховувати. По-перше, зростання загальних показників боргового навантаження, таких як відношення заборгованості по споживчих кредитах до наявного доходу не дорівнює зростанню боргового навантаження, обчисленого на рівні індивідуальних позичальників (оскільки не кожен бере споживчий кредит, тому в загальних цифрах ми бачимо лише усереднені показники, які не мають нічого спільного з реальністю). За умов, коли зростання ринку фінансового посередництва може до певної межі збільшувати обсяги кредитування споживачів з найнижчою кредитоспроможністю, загальний показник боргового навантаження має слабку прогнозну здатність для визначення кредитного ризику. Використання мікроекономічних даних дозволяє вирішити частину проблем, проте їхня якість, актуальність та репрезентативність зазвичай нижчі, ніж у загальносистемних даних.

Суттєву частку в зростанні обсягів кредитування у докризовий період мали іпотечні кредити. Після кризи частка іпотечних позик у загальному роздрібному кредитному портфелі практично не змінилася і за станом на 01.01.2012 становила 48 %.



**Рис. 1. Динаміка частки іпотечних кредитів у портфелі кредитів, наданих домашнім господарствам, %**

Джерело: складено автором на основі [4].

За таких умов посилюється значення динаміки цін на житлову нерухомість як фактора ризику для банківської системи України. Проте якість та кількість інформаційних даних щодо динаміки цін на житлову нерухомість ускладнюють можливість застосування економетричного апарату для моделювання стресових сценаріїв. Навіть коли ці дані є доступними, важко розрахувати сталу залежність кредитного ризику від цінової динаміки в умовах швидких структурних змін у кредитуванні та інших фундаментальних економічних факторах. Попри все, розвиток інструментарію оцінювання іпотечного ризику залишається важливою задачею для регулятора з точки зору превентивної політики.

Важливим завданням в оцінці ризиків є створення стрес-тестової методики для обчислення наслідків зовнішнього фінансування процесів кредитної експансії, особливо якщо фондування надходить з боку материнських структур, яким належать місцеві банки. Внаслідок високої частки іноземного капіталу в банківській системі України, міжнародні фінансові групи можуть виконувати роль як джерела капітальної підтримки, так і трансмісійного каналу поширення зовнішніх шоків міжнародної економіки на банківську систему. Тому стрес-тестові процедури, вивчаючи банки з іноземним капіталом, повинні враховувати структуру власності, яка впливає на капітальну підтримку. При цьому особливо критичним є інтеграція оцінки кредитного та валютного ризиків у програмах стрес-тестування, що пов'язана із отриманням зовнішнього фінансування в іноземній валюті.

4. *Етап відбору шоківих подій та формування сценаріїв стрес-тестування.* Рекомендуємо для потреб макроекономічного стрес-тестування використовувати сценарний підхід для оцінки впливу шоківих подій на показники діяльності банків. Ланцюжок поширення макроекономічного шоку в стресовій моделі повинен бути логічним, розпочинатися з обґрунтованих консенсус-прогнозом вхідних макроекономічних параметрів (екстремальних рівнів ВВП, інфляції, валютного курсу, індексу цін на нерухомість тощо), що входять до складу математичної моделі передачі даного шоку на показники якості портфелів окремих банків. Тобто варто застосовувати не апріорний підхід з готовою матрицею переходів кредитів з однієї категорії в іншу, а детермінований підхід, що полягає в моделюванні впливу макроекономічних змінних на підвищення параметрів ризику портфелів досліджуваних банків.

Розробку сценарію, в якому використовуються багато факторів ризику, краще делегувати органам центральної влади, а не окремим банкам, частково тому, що вони здатні більш зважено спрогнозувати перспективи розвитку ринку з огляду на доступ до повнішої інформації. Централізація формування макроекономічних сценаріїв потрібна також для зіставності отриманих індивідуальних результатів в єдину агреговану систему. Це не виключає можливості тісного співробітництва між регулятором, банками та іншими фахівцями фінансового ринку в процесі формування єдиного сценарію. У даному контексті можна використати досвід США, де екстремальні значення показників базового та негативного сценаріїв формувалися на основі незалежних консенсус-прогнозів.

Важливий аспект при формуванні макроекономічних стресових сценаріїв – це рівень їхньої жорсткості. Як показав досвід європейських країн, до настання фінансової кризи більшість стрес-тестів банків не враховували максимально можливих історичних значень спаду та екстремальних ринкових подій. Таким чином, варто не допускати м'якості несприятливих сценаріїв і сповна враховувати максимальний діапазон волатильності вхідних змінних у стрес-тестових моделях. Роль регулятора полягає у контролі за тим, щоб у ході стрес-тестування банки обирали досить екстремальні значення макроекономічних змінних, аналогів яких може й не бути в історії.

5. *Етап імплементації стресового сценарію та моделювання впливу ризиків.* Вдосконалення методології стрес-тестування на етапах моделювання та обчислення впливу шоків на ескалацію ризиків передбачає використання провідних інструментів та технік економетричного моделювання. Потрібно враховувати, що в більшості стрес-тестів для оцінки впливу ризиків використовуються історичні статистичні взаємозв'язки. Традиційні кількісні методи моделювання передбачають, що ризики викликаються відомими та сталими статистичними процесами. Таким чином, припускається, що на основі історичних взаємозв'язків між економічними змінними можливо прогнозувати майбутній хід реалізації ризиків. Проте, як свідчить досвід світової фінансової кризи у 2007–2009 роках, статистичні



взаємозв'язки, що базуються на історичних даних докризових періодів, під час кризи часто порушуються. Таким чином, їх не можна прямо переносити в моделі стрес-тестів. Наприклад, традиційна багатофакторна модель дефолтів за картковими кредитами зазвичай показує пряму лінійну залежність між змінами рівня безробіття та зростанням дефолтів, оскільки безробітні більш схильні до неповернення кредитів. Однак під час реалізації стресового сценарію описана залежність стає нелінійною внаслідок дії ефекту зараження: кількість неплатежів починає зростати швидше, ніж зростає безробіття.

Швидка зміна параметрів ризику під час кризи зумовлює використання значно складніших економетричних моделей, що враховують особливості впливу на макроекономічні взаємозв'язки періодів високої та низької волатильності, хоча й досі точаться дискусії щодо їхньої практичної цінності. Наприклад, такі моделі, як *ARCH* чи *GARCH* все одно будуються на основі динаміки показників в історично зафіксованих кризових періодах, кожен з яких має власні унікальні та неповторні характеристики, які неможливо привести до спільного знаменника. Навіть у найкращій строгій математичній моделі розгортання стресового сценарію залишається слабе місце – імовірність настання даної події, яку ми змушені оцінювати суб'єктивно через невелику кількість шоківих ситуацій.

Тому в умовах нестачі історичних даних у відносно молодій банківській системі України альтернативним шляхом моделювання стрес-тестів є активне застосування експертних методів, оскільки статистичні та економетричні часто виявляються недієвими. Проте слід мати на увазі, що незначні неточності в експертних міркуваннях та припущеннях, які використовуються при моделюванні стресових сценаріїв, можуть легко екстраполюватись у масштабні помилки в результатах.

Важливим заходом щодо вдосконалення процесу моделювання впливу ризиків на стабільність БСУ є порівняння результатів стрес-тестів окремих банків з оцінками регулятора під час макроекономічного стрес-тестування, що здійснюється за принципом “зверху-вниз”. Практика взаємного аналізу методологій мікроекономічного та макроекономічного стрес-тестування буде корисною як для національного, так і для комерційних банків. Адже недостатній рівень розвитку систем ризик-менеджменту обмежує здатність деяких банків виявляти та систематизувати індивідуальні експозиції ризиків, а відстороненість процесу моделювання регулятора від новітніх досягнень банків-лідерів не сприятиме встановленню довіри працівників і керівництва банків до макроекономічних стрес-тестів, ініційованих НБУ.

*6. Етап інтерпретації та використання результатів макроекономічного стрес-тесту.* Під час проведення широкої програми макроекономічного стрес-тестування безумовно необхідна розробка ефективного механізму відновлення фінансової стійкості для банків, що покажуть негативні результати. Без даного елемента, який залишився поза увагою вітчизняних розробників стрес-тестів у 2010 році, програма стає

незавершеною, зникають основні мотиви її проведення, більше того, за умов оприлюднення списку слабких банків можлива банківська паніка, що здатна поширитися на всю банківську систему. План антикризових заходів повинен бути невід’ємною складовою будь-якого стрес-тесту. Він може складатися з переліку джерел поповнення капіталу банку (приватних, державних, зовнішніх, внутрішніх тощо), плану оптимізації структури активів і повинен зафіксувати точний строк, за який банки, що не пройдуть стрес-тест, зобов’язані відновити рівень цільових показників до нормативного рівня, закладеного у стрес-тесті. Регулятор повинен гарантувати банкам, які не мають можливості швидко відновити фінансову стійкість, кілька способів негайного вирішення фінансових проблем, які будуть прийнятними для акціонерів. Результати стрес-тестів повинні стати аргументом, який здатний пояснити зацікавленим сторонам банків структуру розподілу грошових коштів, направлених державними органами влади на рекапіталізацію або рефінансування того чи іншого банку.

Слід також забезпечити впровадження результатів стрес-тестування в систему планування ліквідності банків. Адже, згідно з вимогами Базельського комітету, стрес-тести мають відігравати центральну роль у визначенні, оцінці і контролі над довгостроковими ризиками ліквідності, зокрема під час оцінки параметрів ліквідності банку та адекватності запасів ліквідності на випадок внутрішніх та загальносистемних стресових подій.

Оголошення результатів макроекономічних стрес-тестів широкій громадськості варто здійснювати на фоні грамотної комунікаційної політики регулятора та банків – учасників програми. Перед оголошенням результатів зацікавлені сторони мають ознайомитися з цілями, принципами та методологічними основами стрес-тестів для адекватної інтерпретації отриманих даних. Методологія макроекономічного стрес-тестування банків повинна регулярно переглядатися. Органи банківського регулювання мають забезпечити настільки частий перегляд процедури, наскільки це необхідно для достатнього капітального покриття тих ризиків, на які наражається або може наразитися банківська система України. Даний перегляд доцільно проводити принаймні щорічно. Також варто здійснювати регулярне коригування програм макроекономічного стрес-тестування банків, якщо відбуваються будь-які істотні зміни у стратегічних політиках, бізнес-планах, операційних умовах та інших факторах, що суттєво впливають на припущення або методологію, які використовуються в стрес-тестах. З цією метою перед організацією нового раунду стрес-тестування регулятору слід поводити дискусії з фахівцями у сфері банківської теорії і практики та надавати відкриті прес-релізи даних заходів для підтримки зв’язків із засобами масової інформації та громадськістю.

**Висновки.** У статті наголошено на необхідності створення, окрім самостійних розробок банками мікроекономічних стрес-тестів, єдиної методики загальносистемного макроекономічного стрес-тестування, алгоритм використання якої був би достатньо деталізованим і зрозумілим

учасникам ринку, при чому передбачав би врахування індивідуальних особливостей ризиків досліджуваних банків. Впровадження макроекономічного стрес-тестування в систему регулювання діяльності банків України сприятиме підвищенню ефективності оцінки та управління фінансовою стійкістю не лише окремих банків, а й посиленню рівня надійності всієї банківської системи України.

### *Список літератури*

1. Лисенко Р. С. Методи проведення системного стрес-тестування банківської системи: основні характеристики та особливості практичного застосування / Р. С. Лисенко // Вісник УБС НБУ. – 2008. – № 3. – С. 196–199.

2. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [Електронний ресурс] : затверджені постановою Правління НБУ від 06.08.2009 № 460. – Режим доступу : [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

3. Науменкова С. Стрес-тестування як інструмент діагностики фінансової стійкості банків / С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – № 5. – С. 18–23.

4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

Про порядок здійснення аудиторської перевірки річної фінансової звітності банків за 2009 рік [Електронний ресурс] : положення : затверджене постановою Правління НБУ від 23.12.2009 № 763. – Режим доступу : [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

5. Ребрик Ю. С. Стрес-тестування як інструмент оцінки ризику ліквідності банку / Ю. С. Ребрик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ “УАБС НБУ”. – Суми, 2009. – Т. 25. – С. 338–342.

6. Сенченко О. С. Стрес-тестування як інструмент посилення банківської безпеки / О. С. Сенченко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Тугана-Барановського. – 2010. – № 4. – С. 281–293.

7. Хорошковський готує гіперінфляцію на наступний рік / Соколов // Українська правда. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2012/03/12/6960475>.

8. Drehmann M. Stress Tests: Objectives, Challenges and Modelling Choices / M. Drehmann // Riksbank Economic Review. – 2008. – June. – 33 pgs.

9. Oyama T. Plausibility of Stress Scenarios / T. Oyama // IMF–DNB 2nd Expert Forum on Advanced Techniques on Stress Testing: Applications for Supervisors. – Amsterdam, 2007. – 23–24 October. – P. 3–10.

10. Rebonato R. Coherent Stress Testing: A Bayesian Approach to the Analysis of Financial Stress / R. Rebonato. – Chichester: John Wiley & Sons Ltd, 2010. – 241 p.

Отримано 17.08.2012

*Summary*

In the article a range of barriers for macroeconomic stress-testing bank development in Ukraine were found out and systematized. According to critical analysis of foreign and domestic bank regulation experience the recommendations about establishment of effective macroeconomic stress-testing system in Ukraine were developed.